

EFEKTIVNO OPTEREĆENJE POREZOM NA DOBIT U HRVATSKOJ

Marijana BUBANIĆ* i Dina KORENT**

Porez na dobit porezni je oblik koji čini jedan od najznačajnijih elementa poreznih sustava suvremenih zemalja. Sukladno tome navedeni je predmet interesa države, poreznih obveznika, ali i drugih interesnih skupina. Premda je njegova visina propisana zakonskom stopom poreza na dobit, činjenica da fiskalni sustavi uobičajeno dopuštaju upotrebu poreznih poticaja i olakšica determinira postojanje razlika između stvarnog i zakonski propisanog tereta. Teorijski fundus upućuje na to da je stvarno porezno opterećenje u Republici Hrvatskoj relativno nisko u odnosu na zemlje u okruženju te da poduzeća plaćaju efektivno niži porez na dobit od zakonski određenog. Glavni cilj ovoga rada jest utvrditi koliko je stvarno opterećenje porezom na dobit u Hrvatskoj. U radu su korišteni relevantni podaci iz baza podataka Eurostata i Financijske agencije (FINA). Analiza obuhvaća uzorak od 29 odabranih zemalja, hrvatsko gospodarstvo te deset odabranih područja djelatnosti u Hrvatskoj. U analizi je korišten ex post pristup mjerenju efektivnog poreznog opterećenja temeljen na agregiranim podacima. Analizom je utvrđeno da je stvarno porezno opterećenje Republike Hrvatske relativno nisko te se nalazi ispod prosjeka odabranih zemalja. Rezultat metode hijerarhijskog klasteriranja opisuje kako je Republika Hrvatska, s obzirom na visinu i kretanje efektivnog poreznog opterećenja, najbližija Njemačkoj i Austriji. U Hrvatskoj poduzeća su efektivno opterećena nižom stopom poreza na dobit od propisane. Od odabranih područja djelatnosti, područja djelatnosti s najnižim opterećenjem porezom na dobit su Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (područje I) i Prerađivačka industrija (područje C), dok su područja Trgovine na veliko i malo, Popravak motornih vozila i motocikala (područje G) i Informacije i komunikacije (područje J) najviše opterećena porezom na dobit.

Ključne riječi: efektivno porezno opterećenje, porez na dobit, klaster analiza, ex post pristup

1. UVOD

Porez na dobit jedan je od esencijalnih elemenata poreznog sustava, ne samo zbog njegovog doprinosa kapacitetu poreznih prihoda nego i zato što utječe i na ekonomske odluke poduzeća (Fernández-Rodríguez i Martínez-Arias, 2012). Nicodème (2008) navodi kako porez na dobit stvara distorzije u ekonomskim odlukama, smanjujući tako njihovu učinkovitost. Stoga porez na dobit postaje sve više predmetom interesa unutar akademske zajednice, ali i među donositeljima političkih odluka. Istraživanja o porezu na dobit nisu važna samo za državne prihode, već i za novčane tokove i dobit poduzeća. Porez na dobit

* Marijana Bubanić, mag. oec., Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike (e-mail: mabubanic@foi.hr)

** dr. sc. Dina Korent, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike (e-mail: dkorent@foi.hr)

plaća se po stopi poreza na dobit koja je zakonski propisana te se uobičajeno naziva nominalnom ili zakonskom poreznom stopom (Liu i Cao, 2007). Međutim, stvarno plaćeni porez na dobit poduzeća ne mora nužno odgovarati porezu određenom zakonskom poreznom stopom. Većina suvremenih zemalja primjenjuje različite porezne poticaje kod poreza na dobit, koji prije svega obuhvaćaju snižene porezne stope, porezne praznike i različite olakšice, sužavajući tako poreznu osnovicu, što dovodi do efektivno nižeg poreznog opterećenja od nominalnog (Šimović, 2008; Dražić-Lutitsky i Bernat, 2016). Razlike u priznavanju prihoda i rashoda u računovodstvene i porezne svrhe dovode do stalnih i privremenih razlika, što uzrokuje nepodudarnost između stvarnog i nominalnog poreznog opterećenja porezom na dobit. (Dražić Lutitsky et al., 2015; Šimurina et al., 2018) Sukladno navedenom, nominalno porezno opterećenje ne daje stvarnu sliku poreznog tereta poduzeća te se stoga kod mjerenja poreznog opterećenja porezom na dobit sve više pažnje pridaje efektivnom ili stvarnom poreznom opterećenju.

U istraživanju provedenom u okviru ovog rada, primjenom različitih metoda nastojalo se ostvariti nekoliko ciljeva: (1) odrediti i ocijeniti efektivno porezno opterećenje Republike Hrvatske u odnosu na druge odabrane zemlje; (2) odrediti klustere analiziranih zemalja s obzirom na visinu i kretanje makroefektivnog poreznog opterećenja u razdoblju od 2008. do 2017. godine te utvrditi kojim je zemljama Hrvatska najbližnja (3) ocijeniti efektivno porezno opterećenje odabranih područja Nacionalne klasifikacije djelatnosti 2007 (u daljnjem tekstu: NKD 2007) u Republici Hrvatskoj te ga usporediti s nominalnom stopom poreza na dobit Hrvatske; i (4) odrediti klustere područja djelatnosti hrvatskoga gospodarstva koja su međusobno najbližnja s obzirom na visinu i kretanje efektivnog poreznog opterećenja.

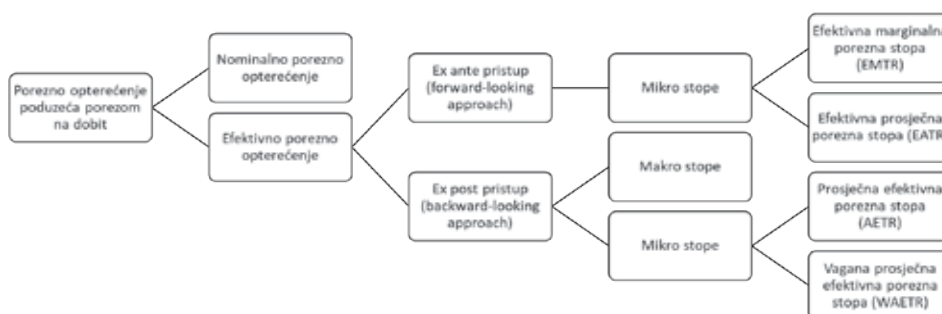
U Hrvatskoj su provedena dva istraživanja vezana za efektivno porezno opterećenje trgovačkih društava. Prvo istraživanje proveo je Kukić (2006) u okviru svog magistarskog rada pod nazivom *Efektivno porezno opterećenje trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj* u kojem se efektivno porezno opterećenje ocjenjuje primjenom *ex ante* pristupa, zasnovano na modelu hipotetičkog ulaganja. Drugo istraživanje pod istim nazivom proveo je Ekonomski institut, Zagreb, u okviru studije u kojoj se efektivno porezno opterećenje ocjenjuje primjenom *ex ante* i *ex post* pristupa (Ekonomski institut, 2006). *Ex post* pristup u navedenoj studiji razmatra visinu i kretanje zakonske stope poreza na dobit, visinu i kretanje udjela prihoda od poreza na dobit u ukupnim prihodima opće države te visinu i kretanje udjela prihoda od poreza na dobit u BDP-u, dok je kod *ex ante* pristupa korišten model koji su razvili Devereux i Griffith (2003). Istraživanje provedeno u okviru ovoga rada temelji se na *ex post* pristupu. *Ex post* pristup primijenjen je kako na razini čitavih gospodarstva gdje su razmatrani visina i kretanje zakonskih stopa, visina i kretanje efektivnih stopa mjereni kao udio prihoda od poreza na dobit nefinancijskih poduzeća u bruto operativnom višku i mješovitom dohotku za odabrane zemlje, tako i na razini hrvatskoga gospodarstva i njegovih pojedinih područja djelatnosti. U kontekstu hrvatskoga gospodarstva i pojedinih područja djelatnosti u njemu razmatrani su visina i kretanje udjela poreza na dobit poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit u ostvarenoj bruto dobiti ukupnoga gospodarstva odnosno područja djelatnosti. Uz navedeno, u istraživanju je korištena multivarijantna metoda, konkretno hijerarhijska klaster analiza. Svrha je njene primjene utvrditi sličnost u vremenskoj dinamici efektivnog poreznog opterećenja promatranih zemalja odnosno djelatnosti.

2. TEORIJSKI OKVIR OPTEREĆENJA POREZOM NA DOBIT

Kostal (1999) navodi različite pristupe mjerenju poreznog opterećenja poduzeća te razlikuje: (1) nominalno (zakonsko) porezno opterećenje u odnosu na efektivno ili stvarno porezno opterećenje; (2) porezno opterećenje pojedinačnog poduzeća (mikro stope) u odnosu na porezno opterećenje cijele djelatnosti nekog gospodarstva ili cijelog gospodarstva (makro

stope); (3) *ex post* pristup u odnosu na *ex ante* pristup, te (4) marginalno u odnosu na prosječno porezno opterećenje. Slika 1 prikazuje različite pristupe mjerenju poreznog opterećenja poduzeća. Ovisno o odabiru pristupa, vrsti podataka i korištenoj metodi moguće je efektivno porezno opterećenje procjenjivati različitim efektivnim poreznim stopama koje će biti objašnjene u nastavu rada.

Slika 1. Pristupi mjerenju poreznog opterećenja poduzeća porezom na dobit

Izvor: izrada autora

2.1. NOMINALNO POREZNO OPTEREĆENJE

Zakonska ili nominalna porezna stopa predstavlja najjednostavniju mjeru poreznog opterećenja poduzeća te se dobiva zbrajanjem stope poreza na dobit i ostalih poreznih stopa, ako one postoje (Ekonomski institut, 2006). S obzirom na to da su zakonski propisane i lako dostupne, one omogućuju jednostavnu komparaciju poreznih sustava različitih zemalja. Potonje predstavljaju važan element privlačenja stranih investicija u pojedino gospodarstvo (Bartoli-Kos, 2013). Iako se zakonske porezne stope smatraju relativno dobrom grubom mjerom poreznog opterećenja, one ne uzimaju u obzir poreznu osnovicu i njezin utjecaj na stvarno porezno opterećenje (Kukić, 2006). Naime, Jacobs i Spengel (1999) navode da zakonske porezne stope pokazuju veće porezno opterećenje nego što ono stvarno jest jer ne uzimaju u obzir elemente koji umanjuju poreznu osnovicu, a time i samo porezno opterećenje poduzeća. Stoga zakonske stope nisu stvaran pokazatelj poreznog tereta, te je potrebno usmjeriti se na izračun efektivnih poreznih stopa koje to jesu (Šimurina i Bürgler, 2012). Većina suvremenih zemalja primjenjuje različite olakšice, oslobođenja i poticaje kod poreza na dobit premda koncept neutralnosti sustava oporezivanja zahtijeva suprotno, pri čemu dolazi do značajnih razlika između nominalnog i efektivnog poreznog opterećenja. (Šimurina et al., 2018)

2.2. EFEKTIVNO POREZNO OPTEREĆENJE

Efektivno (stvarno) porezno opterećenje mjeri se efektivnom (stvarnom) poreznom stopom koja daje cjelovitu sliku porezne uspješnosti te predstavlja mjeru koja uključuje i upotrebu poreznih olakšica i poticaja (Harris i Feeny, 2003). To je ona stopa koja mjeri stvarnu poreznu obvezu poreznog obveznika, a izračunava se kao udio ubranog poreza u dohotku koji još nije prilagođen zakonskim odredbama te tako izražava stvarni, ekonomski porezni teret poreznog obveznika (Jelčić, 2001; Kesner-Škreb, 1997; Liu i Cao, 2007). Ott (1999) navodi kako se efektivna obveza poreza na dobit izražava kao stopa oporezive

osnovice, odnosno kao porezna stopa koja uzima u obzir sve elemente poreznog sustava, a ne samo zakonski propisanu poreznu stopu, te tako pokazuje stvarni, ekonomski porezni teret poreznog obveznika. Najčešće se efektivna porezna stopa poduzeća mjeri kao omjer poreza na dobit poduzeća i dobiti poduzeća (Lynch, 1991).

Varijabla efektivne porezne stope stekla je popularnost 1973. godine kada je Komisija za vrijednosne papire (engl. *Securities Exchange Commission* – SEC) provela reformu propisa koji se odnose na dostavu informacija iz godišnjih financijskih izvještaja trgovačkih društava čijim vrijednosnim papirima se trguje na tržištu kapitala u vezi s porezom na dobit, istaknuvši korisnost efektivne porezne stope kao analitičkog alata (Moreno-Rojas, González-Rodríguez i Martín-Samper, 2017). U skladu s potonjim, danas efektivne porezne stope često koriste donositelji političkih odluka i druge interesne skupine kao alat odlučivanja o oporezivanju poduzeća jer pružaju sažetu statistiku kumulativnog učinka raznih poreznih poticaja i promjena poreznih stopa (Bansadja, 2011). Koriste se i radi ocjene pravičnosti i/ili efikasnosti poreznog sustava pojedinog gospodarstva (Callihan, 1994). Glavna svrha efektivne porezne stope jest retrospektivno procijeniti stvarni porezni teret poduzeća (Cao, 2012).

Pri utvrđivanju efektivnog poreznog opterećenja moguće je koristiti dva osnovna pristupa: *ex ante* i *ex post* pristup. Nicodème (2001) navodi da se razlika između navedena dva pristupa temelji na vrsti informacija koja se koristi. *Ex ante* pristup (engl. *forward-looking approach*) temelji se na teorijskim premisama koje omogućuju izračunavanje takozvane implicitne porezne stope. Taj pristup koristi samo neke parametre kojima je moguće jednostavno kvantificirati i karakterizirati shemu poreza na dobit, pri čemu uključuje i druge odrednice poput kamatne stope ili inflacije i sl. (Adamczyk, 2012). Kukić (2006) navodi da je kod *ex ante* pristupa riječ o mjerama koje se temelje na poreznim propisima te koje omogućuju internacionalnu komparaciju rezultata. On je podoban za ocjenu fiskalnog zahvaćanja investicijskih aktivnosti. *Ex post* pristup (engl. *backward-looking approach*) koristi stvarne povijesne podatke, odnosno stvarno plaćene poreze u nekom prošlom razdoblju kako bi se procijenilo porezno opterećenje koje poduzeća stvarno snose (Šimović i Deskar Škrbić, 2010; Nicodème, 2001). Taj pristup uključuje mjere zasnovane na poreznim prihodima (Kukić, 2006). Kao prednosti mjerenja efektivne porezne stope temeljem povijesnih podataka mogu se istaknuti sljedeće (Nicodème, 2001): (1) koriste se stvarni podaci poduzeća što omogućava da se uzmu u obzir svi elementi oporezivanja; (2) moguće je istraživati efektivno oporezivanje na sektorskoj razini ili pak na razini pojedinog poduzeća te (3) moguće je identificirati odrednice koje signifikantno utječu na efektivno oporezivanje poduzeća. S druge strane postoje i određeni nedostaci korištenja takvog pristupa, koji se prije svega ogledaju u: (1) nemogućnosti da se izoliraju značajke nacionalnih poreznih sustava, odnosno tom metodom nije moguće izolirati pojedinačne porezne karakteristike i analizirati njihove zasebne učinke jer naplaćeni porezi ovise o mnogo elemenata koje je teško razdvojiti; (2) nije moguće izolirati nacionalni porezni sustav od upletanja stranih poreznih sustava s obzirom na to da poduzeća posluju internacionalno, različiti dijelovi njihovih prihoda mogu se oporezivati u različitim nacionalnim sustavima, pa stoga prikupljeni agregirani porezi ne moraju nužno ovisiti samo o oporezivanju u domicilnoj državi (Nicodème, 2001).

Ovisno o vrsti korištenih podataka, prilikom ocjene efektivnog poreznog opterećenja potrebno je razlikovati makro i mikro porezne stope (Adamczyk, 2012). Kada je riječ o makro analizi, efektivne porezne stope temelje se na agregatnim podacima kao što su informacije iz nacionalnih računa (Nicodème, 2001; Nicodème, 2002). U tom slučaju, efektivne stope se mogu izračunati kao omjer plaćenih poreza poduzeća i porezne baze, koja u navedenom slučaju može biti bruto dodana vrijednost (engl. *Gross Value Added*), agregatni profit (Adamczyk, 2012) ili bruto operativni višak poduzeća (engl. *Gross Operating Suplus*) (Nicodème, 2001). Riječ je o tzv. implicitnim poreznim stopama (Kostal, 1999). Jedna od glavnih prednosti makroefektivnih poreznih stopa leži u lakoći izračuna (u omjer stavlja dvije

numerički mjerljive varijable). S druge strane, glavni nedostatak predstavlja agregiranost podataka jer se iz njih ne vidi koliko i koji porezni obveznici doprinose određenoj varijabli (Nicodème, 2001). Analiza na bazi agregiranih podataka može biti korisna u modeliranju efekata kod promjena u fiskalnoj politici, ali se ne može koristiti za ocjenu poreznog sustava, posebice njegovih pojedinačnih parametara kao što su stopa amortizacije, način određivanja porezne baze i sl. (Adamczyk, 2012). Suprotno makroanalizi, mikropristup za izračun efektivnih poreznih stopa koristi elemente iz financijskih izvještaja, bilo da je riječ o teorijskoj perspektivi ili o empirijskim podacima (Nicodème, 2001). Riječ je o analizi poreznog opterećenja koje snosi pojedini subjekt, te se stoga koriste podaci svakog poduzeća zasebno (oni se ne agregiraju) (Kostal, 1999). Za razliku od analiza zasnovanih na agregiranim podacima, analize zasnovane na mikropristupu omogućuju predviđanje učinka oporezivanja na odluke poduzeća, kao što su odluke o lokaciji pokretanja poslovanja, odluke o investicijskim aktivnostima i sl. (Adamczyk, 2012). Kada se govori o mikroefektivnim poreznim stopama, moguće je koristiti prethodno spomenuta dva pristupa: *ex post* i *ex ante*.

Najpoznatiju metodu u domeni *ex ante* mikropristupa razvili su King i Fullerton u istraživanju *The Taxation of Income from Capital*, a koju su kasnije revidirali Deveres i Griffith (2003) (Šimović, 2009, Nicodème, 2001, Overesch, 2005). Iz nje su izvedena dva temeljna pokazatelja efektivnog poreznog opterećenja: efektivna (stvarna) marginalna (granična) porezna stopa (engl. *Effective Marginal Tax Rate*, u daljnjem tekstu EMTR) i efektivna (stvarna) prosječna porezna stopa (engl. *Effective Average Tax Rate*, u daljnjem tekstu EATR). EMTR je najpopularnija metoda za izračun efektivnog poreznog opterećenja (Adamczyk, 2012). Definira se kao stopa plaćenog poreza na jednu dodatnu novčanu jedinicu ostvarenog dohotka (Callihan, 1994). EMTR se koristi za procjenu isplativosti investiranja te predstavlja razliku između troškova kapitala¹ (p^*) i stope prinosa nakon poreza (s), dijeljen s troškovima kapitala (p^*) odnosno $EMTR = (p^* - s) / p^*$ (Roller, 2009). EMTR može poslužiti kao mjera alokacijske djelotvornosti poreznog sustava (Kukić, 2006). S druge strane, glavna ideja kod izračuna EATR-a jest izračun razlike između neto sadašnje vrijednosti (engl. *Net Present Value*, u daljnjem tekstu NPV) investicijskog projekta prije oporezivanja i NPV-a projekta poslije oporezivanja te dijeljenja navedene razlike s NPV-om projekta prije oporezivanja (Adamczyk, 2012). EATR je važan indikator atraktivnosti investicijske lokacije (Overesch, 2005).

Kako bi prikazala efektivno porezno opterećenje poduzeća, istraživanja temeljena na *ex post* mikropristupu koriste podatke iz financijskih izvještaja. Uobičajeno se izračunavaju kao omjer plaćenog poreza i nekog pokazatelja iz financijskih izvještaja kao što je dobit prije poreza ili bruto operativna dobit. Prednost je te metode to što koristi stvarne podatke te ujedno omogućuje višedimenzionalnu analizu efektivnog poreznog opterećenja, primjerice sektorsku analizu ili analizu s obzirom na veličinu poduzeća (Nicodème, 2001). Taj pristup se koristi i prilikom identifikacije utjecaja različitih odrednica na efektivno porezno opterećenje poduzeća. Adamczyk (2012) navodi da se efektivne porezne stope temeljene na *ex post* mikro pristupu mogu izračunati na najmanje dva načina. Najprije se izračunaju efektivne porezne stope za pojedina poduzeća, kao omjer stvarno plaćenog poreza poduzeća i mjere koja opisuje rezultat aktivnosti tih poduzeća, kao što je primjerice bruto dobit. Potonje, izračunate efektivne porezne stope za sva analizirana poduzeća, predstavljaju input za izračun prosječne efektivne porezne stope (engl. *Average Effective Tax Rate*, u daljnjem tekstu AETR) i vagane prosječne efektivne porezne stope (engl. *Weighted Average Effective Tax Rate*, u daljnjem tekstu WAETR). AETR pruža informaciju o prosječnoj stopi poreza na dobit koju poduzeća stvarno plaćaju. Ovaj pokazatelj govori kako porez na dobit utječe na sposobnost samofinanciranja. WAETR je mjera alternativna AETR-u. Izračunata efektivna porezna stopa

¹ Trošak kapitala se može definirati kao stopa prinosa prije oporezivanja potrebna za ostvarenje minimalne stope prinosa nakon oporezivanja (Kukić, 2006).

na razini poduzeća ponderira se s udjelom bruto dobiti pojedinog poduzeća u sumi bruto dobiti svih analiziranih poduzeća. Ova mjera daje slične rezultate kao i AETR, međutim u obzir uzima utjecaj poduzeća s najvećom razinom dobiti.

Valja naglasiti kako ne postoji općeprihvaćena metoda za mjerenje efektivnog poreznog opterećenja poduzeća (Kostal, 2000). Odabir načina mjerenja poreznog opterećenja ovisi o istraživačkim pitanjima na koja se želi dati odgovor.

3. METODE I PODACI

Nominalno efektivno porezno opterećenje iskazuje se zakonskim poreznim stopama. U tu svrhu korišteni su porezni podaci Europske komisije o najvišim (graničnim, marginalnim) zakonskim stopama poreza na dobit za 29 odabranih zemalja, za razdoblje od 2008. do 2017. godine. U Prilogu 1 prikazana je visina i kretanje zakonskih stopa poreza na dobit analiziranih zemalja.

U radu je korišten *ex post* pristup, odnosno procjena efektivnog poreznog opterećenja temelji se na stvarnim povijesnim podacima. Efektivno porezno opterećenje procjenjuje se na makrorazini (razini odabranih zemalja) te na razini hrvatskoga gospodarstva i odabranih područja djelatnosti Republike Hrvatske. Efektivno opterećenje porezom na dobit izraženo je makroefektivnim poreznim stopama za čiji izračun se koriste agregirani podaci.

3.1. METODE I PODACI MAKROEFEKTIVNIH POREZNIH STOPA ODABRANIH ZEMALJA

U svrhu procjene efektivnog poreznog opterećenja odabranih zemalja korištena je metoda po uzoru na Nicodème (2001). Makroefektivne porezne stope izražene su kao udio plaćenog poreza na dobit u bruto operativnom višku. Bruto operativni višak iskazuje dobit prije amortizacije. Kako je riječ o uporabi nazivnika koji se ne razlikuje previše od zemlje do zemlje, korištenje ove metode omogućuje međunarodnu usporedivost rezultata (Nicodème, 2001). Dok je Nicodème (2001) za analizu efektivnog poreznog opterećenja koristio BACH bazu (engl. *Bank for the Account of Companies Harmonized*) uglavnom se orijentirajući na prerađivačku industriju, u ovom su istraživanju korišteni agregirani podaci iz baze Eurostata. Podaci obuhvaćaju cijeli sektor nefinancijskih poduzeća², ne samo pojedino područje djelatnosti. Korišteni podaci obuhvaćaju desetogodišnje razdoblje od 2008. do 2017. godine te je u analizu uključeno 29 zemalja³.

U radu su makroefektivne porezne stope izražene kao udio plaćenih poreza na dobit u bruto operativnom višku i mješovitom dohotku⁴ (engl. *Gross Operating Surplus and Mixed Income*) uzimajući u obzir sektor nefinancijskih poduzeća pojedine zemlje, u određenoj godini. Stoga je makroefektivna stopa ($mETR_{i,t}$) za zemlju i i godinu t izračunata kao:

² Sektor nefinancijskih poduzeća obuhvaća sva privatna i javna poduzeća koja proizvode dobra ili pružaju nefinancijske usluge na tržištu (Eurostat, 2019).

³ Zemlje uključene u analizu odabrane su prema kriteriju dostupnosti podataka.

⁴ Kao nazivnik korištena je suma bruto operativnog viška i bruto mješovitog dohotka za nefinancijska poduzeća. Naime, navedenu veličinu u bazi Eurostata nije moguće razdvojiti za sektor nefinancijskih poduzeća. Bruto operativni višak u osnovi predstavlja bruto proizvodnju umanjenu za troškove intermedijarnih proizvoda i usluga kako bi se dobila bruto dodana vrijednost te umanjenu za kompenzacije zaposlenima i poreze i subvencije na proizvodnju i uvoz. Bruto mješoviti dohodak predstavlja bruto operativni višak za neinkorporirana poduzeća (primjerice, mala obiteljska poduzeća poput poljoprivrednih gospodarstava, samozaposlene odvjetnike i zdravstvene radnike i slično) jer je kod takvih poduzeća teško razlikovati dohodak od rada i dohodak od kapitala. (Eurostat, 2017).

$$mETR_{i,t} = \frac{\text{Plaćeni porez na dobit}_{i,t}}{\text{Bruto operativni višak i mješoviti dohodak}_{i,t}} \quad [1]$$

Deskriptivnom analizom u Tablici 1 i Tablici 2 predstavljena su osnovna obilježja korištenih varijabli za procjenu makroefektivnih poreznih stopa. Iz Tablice 1 vidljivo je da nefinancijska poduzeća odabranih zemalja u analiziranom razdoblju prosječno uspijevaju ostvariti pozitivne stope rasta bruto operativnog viška i mješovitog dohotka. Ostvarene pozitivne stope rasta medijana upućuju na činjenicu da i nefinancijska poduzeća iz zemalja s nižim bruto operativnim viškom i mješovitim dohotkom ostvaruju pozitivan rast promatrane varijable. Dok najveći bruto operativni višak i mješoviti dohodak ostvaruje Njemačka, najnižu razinu bruto operativnog viška i mješovitog dohotka u razdoblju od 2008. do 2014. godine ostvaruje Island. Međutim, za njega nedostaju podaci od 2015. do 2017. godine. U razdoblju od 2015. do 2017. godine najnižu razinu bruto operativnog viška i mješovitog dohotka ostvaruje Cipar. Premda analiza uključuje 29 zemalja, valja napomenuti da za Republiku Hrvatsku nedostaju podaci od 2013. godine, a za Island od 2015. godine.

Tablica 1. Obilježja korištenih varijabli: bruto operativni višak i mješoviti dohodak (u milijunima eura)

Godina	Prosjek	Medijan	Minimum	Maksimum	N
2008.	100.971,07	46.192,00	2.580,00	657.126,00	29
2009.	89.643,66	40.424,00	2.366,00	579.004,00	29
2010.	96.052,03	40.602,00	2.760,00	635.445,00	29
2011.	99840,03	42.855,00	2.749,00	667.618,00	29
2012.	100.101,59	41.381,00	2.510,00	648.885,00	29
2013.	104.071,64	41.625,50	2.722,00	659.702,00	28
2014.	108.774,46	44.703,50	2.827,00	696.858,00	28
2015.	121.545,19	48.582,00	2.693,00	729.315,00	27
2016.	123.250,15	49.841,00	2.897,00	769.526,00	27
2017.	128.045,89	55.117,00	3.140,00	789.801,00	27

Izvor: izračun autora

U Tablici 2 prikazana je deskriptivna analiza temeljnih obilježja poreza na dobit nefinancijskih poduzeća analiziranih zemalja za razdoblje od 2008. do 2017. godine. Rezultati su u skladu s rezultatima deskriptivne analize bruto operativnog viška i mješovitog dohotka. Nefinancijska poduzeća u prosjeku kroz promatrano razdoblje ostvaruju pozitivne stope rasta poreza na dobit. Veća dobit prije amortizacije implicitno upućuje na veću obvezu poreza na dobit. Pozitivne stope rasta medijana, uz iznimku 2013. i 2015. godine, ponovno navode na zaključak da i nefinancijska poduzeća iz zemalja s nižom agregiranom veličinom poreza na dobit ostvaruju pozitivan rast promatrane varijable. Osjetan pad medijalne veličine u 2013. godini pripisuje se nedostupnim podacima za Republiku Hrvatsku, a u 2015. godini nedostupnosti podataka za Island⁵. Najveće razine agregiranog poreza na dobit ostvaruje Njemačka, dok najniže razine do 2014. godine ostvaruje Island, u 2015. i 2017. godini Latvija, a u 2016. godini Estonija.

Za provođenje multivarijantne metode klasteriranja koriste se makroefektivne porezne stope. Osnovni cilj metode jest grupiranje analiziranih zemalja u klustere tako da su promatrane zemlje unutar klastera međusobno najsličnije s obzirom na visinu i kretanje makroefektivnih poreznih stopa. Kriterij analize je dakle prethodno izračunata *ex post*

⁵ Kao i kod bruto operativnog viška i mješovitog dohotka od 2013. do kraja promatranog razdoblja nedostaju podaci za Republiku Hrvatsku, a od 2015. godinedo 2017. za Island.

makroefektivna porezna stopa. S obzirom na to da je riječ o numeričkoj varijabli, korištena je najčešća mjera udaljenosti, odnosno euklidska udaljenost i Wardova metoda (hijerarhijska metoda klasteriranja). Prema Bahovec i Škrinjarić (2013) Ward metoda ili metoda najmanje varijance upotrebljava kvadrirane udaljenosti unutar klastera i kvadrirane udaljenosti između klastera, a u svakom koraku bira se onaj klaster dobiven spajanjem dvaju klastera iz prethodnog koraka čija je suma kvadrata odstupanja unutar klastera minimalna u odnosu na sve particije dobivene spajanjem dvaju klastera iz prethodnog koraka.

Tablica 2. *Obilježja korištenih varijabli: porez na dobit (u milijunima eura)*

Godina	Prosjek	Medijan	Minimum	Maksimum	N
2008.	12.200,90	5.307,00	152,00	59.289,00	29
2009.	8.263,79	3.539,00	101,00	37.994,00	29
2010.	9.498,17	3.843,00	79,00	46.969,00	29
2011.	10.494,76	4.318,00	140,00	58.835,00	29
2012.	10.763,28	3.683,00	132,00	59.993,00	29
2013.	10.980,07	4.064,00	156,00	58.884,00	28
2014.	10.575,57	3.817,00	282,00	61.228,00	28
2015.	11.321,07	4.756,00	304,00	61.039,00	27
2016.	12.151,04	5.458,00	306,00	72.485,00	27
2017.	13.131,15	5.603,00	321,00	77.146,00	27

Izvor: izračun autora

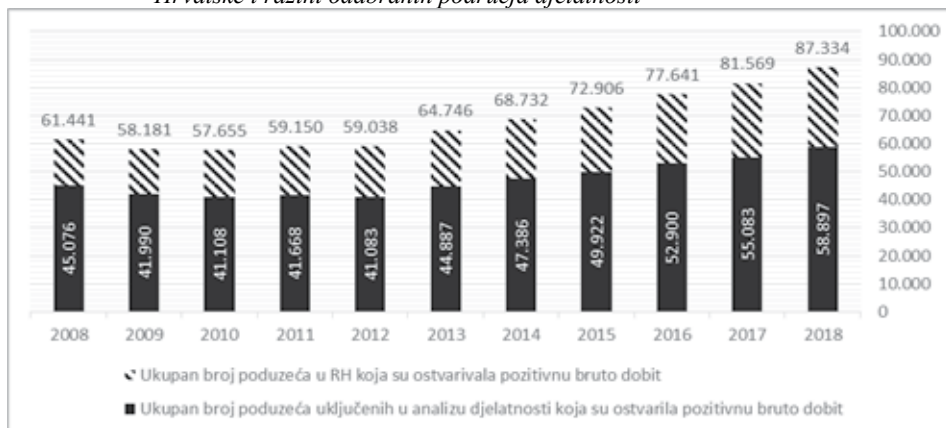
3.2. METODE I PODACI MAKROEFETIVNIH POREZNIH STOPA HRVATSKE I ODABRANIH DJELATNOSTI HRVATSKOGA GOSPODARSTVA

Provedena je analiza efektivnog poreznog opterećenja porezom na dobit na makroekonomskoj i mezoekonomskoj razini, odnosno na razini Republike Hrvatske i na razini odabranih područja djelatnosti NKD-a (2007). Korišteni su agregirani podaci na razini cijeloga hrvatskoga gospodarstva i na razini odabranih područja pripremljeni od Financijske agencije (u daljnjem tekstu FINA) iz temeljnih financijskih izvještaja poduzeća (bilance te računa dobiti i gubitka). Po uzoru na druga istraživanja efektivnog poreznog opterećenja poduzeća, a s obzirom na to da je problematično interpretirati negativnu efektivnu poreznu stopu, iz analize su isključena poduzeća s negativnom bruto dobiti ili negativnim troškom poreza na dobit. (Liu i Cao, 2007; Richardson i Lanis, 2007; Zimmerman, 1983). Navedeno predstavlja jedno od ograničenja istraživanja. Za potrebe istraživanja korišteni su, dakle, agregirani podaci uključujući samo ona poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit u promatranoj godini (pozitivna dobit prije oporezivanja, odnosno riječ je o pozitivnoj razlici između ukupnih prihoda i ukupnih rashoda) jer ta poduzeća imaju osnovu za podmirenje porezne obveze. Ako bi se uključila sva poduzeća bez obzira na pozitivan i negativan financijski rezultat, tada bi u agregiranim podacima bila uključena negativna bruto dobit pojedinih poduzeća koja bi smanjivala sumarni rezultat. Isto vrijedi i za negativni trošak poreza na dobit. Korištenjem agregiranih podataka samo za poduzeća s pozitivnim financijskim rezultatom prije poreza eskivirana je opisana metodološka pogreška.

Efektivne porezne stope dobivene su kao omjer agregiranog poreza na dobit i agregirane dobiti prije poreza za Hrvatsku i za pojedina područja prema NKD-u 2007. Analizom je obuhvaćeno deset područja djelatnosti. S obzirom na to da metoda analize zahtijeva uključenost samo poduzeća s ostvarenom pozitivnom bruto dobiti, Grafikon 1 prikazuje ukupan broj poduzeća u Republici Hrvatskoj koja su ostvarila pozitivan poslovni rezultat prije oporezivanja te broj poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit i uključena su u analizu

odabranih područja⁶. Primjerice, u 2018. godini u Hrvatskoj je 87.334 poduzeća ostvarilo pozitivnu bruto dobit, te je od toga 58.897 poduzeća uključeno u analizu odabranih područja djelatnosti.

Grafikon 1. Broj poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit na razini Republike Hrvatske i razini odabranih područja djelatnosti

Izvor: izrada autora

Tablica 3. Obilježja korištenih varijabli: dobit prije poreza odabranih područja A, B, C, D, E, F, G, H, I i J prema NKD-u (2007) Republike Hrvatske za poduzeća koja su ostvarivala pozitivnu bruto dobit (u kunama)

Godina	Prosjek	Medijan	Minimum	Maksimum
2008.	3.458.031.603,40	2.069.037.617,50	336.284.147,00	9.549.840.128,00
2009.	2.654.252.422,90	1.115.726.547,50	378.446.226,00	7.467.886.156,00
2010.	2.794.445.752,20	1.737.215.458,00	108.901.870,00	9.388.180.471,00
2011.	3.164.139.596,70	1.116.418.391,00	276.844.831,00	14.220.634.512,00
2012.	3.227.441.682,70	1.110.013.470,00	474.622.719,00	15.706.043.023,00
2013.	2.818.858.868,70	2.012.475.258,50	510.958.609,00	8.732.599.735,00
2014.	3.130.711.307,90	2.371.815.515,50	457.419.378,00	8.690.605.373,00
2015.	3.263.666.111,90	2.462.884.554,50	264.322.069,00	8.905.258.287,00
2016.	3.721.344.012,30	2.964.139.399,50	244.658.346,00	10.186.735.847,00
2017.	3.959.987.766,20	3.071.841.658,50	270.994.304,00	11.439.715.563,00
2018.	4.309.707.161,30	2.928.401.175,50	386.980.979,00	11.700.034.734,00

Izvor: izračun autora

Deskriptivnom analizom u Tablici 3 i Tablici 4 predstavljena su osnovna obilježja korištenih varijabli za procjenu efektivnih poreznih stopa na razini odabranih područja djelatnosti. Iz Tablice 3 vidljivo je da se dobit prije poreza za odabrana područja prosječno smanjuje sve do 2013. godine, nakon čega ostvaruje pozitivne stope rasta. Područja koja se kontinuirano nalaze ispod godišnjeg prosjeka pozitivne bruto dobiti analiziranih područja djelatnosti su: A (Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo), B (Rudarstvo i vađenje), E (Opskrba

⁶ Podaci za cijelu Hrvatsku uključuju sva poduzeća u gospodarstvu, bilo financijska ili nefinancijska, a koja su obveznici predaje godišnjih financijskih izvještaja FINA-i te su ostvarila pozitivnu bruto dobit (uključuje svih 20 područja NKD-a 2007.), dok zasebna analiza područja uključuje deset područja (A, B, C, D, E, F, G, H, I i J).

vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša), H (Prijevoz i skladištenje) te I (Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane). S druge strane, područja koja se kontinuirano nalaze iznad godišnjeg prosjeka pozitivne bruto dobiti su: C (Prerađivačka industrija) i G (Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala). Područja C i G obuhvaćaju između 50% i 60% ukupnog broja poduzeća iz odabranih područja djelatnosti. Agregiranoj veličini bruto dobiti najmanje doprinose poduzeća iz područja A (Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo) s udjelom od 1,7% do 2,8%, a najviše iz područja C (Prerađivačka industrija) s udjelom između 25% i 49%.

Deskriptivna analiza iz Tablice 4 opisuje osnovna obilježja agregatne veličine poreza na dobit odabranih područja, uključujući samo poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit. Do 2013. godine porez na dobit prosječno se smanjuje, nakon čega bilježi pozitivne stope rasta, što je sukladno rezultatima deskriptivne analize bruto dobiti. Područja koja se kontinuirano nalaze ispod godišnjeg prosjeka poreza na dobit odabranih djelatnosti su: A (Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo), B (Rudarstvo i vađenje), E (Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša), H (Prijevoz i skladištenje) te I (Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane). S druge strane, područje koje se kontinuirano nalazi iznad godišnjeg prosjeka poreza na dobit je G (Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala). Uz područje G i područje C (Prerađivačka industrija) se ubraja u tu skupinu, s iznimkom 2014. godine kada prelazi u kategoriju ispodprosječnog poreza na dobit. Agregiranoj veličini poreza na dobit najmanje doprinose poduzeća iz područja A i B, a najviše iz područja C i G, što je sukladno rezultatima bruto dobiti.

Tablica 1. Obilježja korištenih varijabli: porez na dobit odabranih područja A, B, C, D, E, F, G, H, I i J prema NKD-u (2007) Republike Hrvatske za poduzeća koja su ostvarivala pozitivnu bruto dobit (u kunama)

Godina	Prosjek	Medija	Minimum	Maksimum
2008.	5945.73.549,80	285.273.736,50	30.422.405,00	1.858.505.655,00
2009.	475.716.244,80	207.332.084,00	48.733.609,00	1.371.841.912,00
2010.	500.561.135,00	319.924.156,00	18.829.808,00	1.620.431.274,00
2011.	490.590.482,50	151.643.555,50	49.526.933,00	1.862.832.683,00
2012.	338.802.934,40	116.020.387,00	58.652.805,00	1.068.555.291,00
2013.	327.251.842,10	227.028.809,00	62.176.953,00	973.672.642,00
2014.	328.287.662,70	225.885.660,00	81.428.634,00	1.048.273.681,00
2015.	439.291.789,90	287.112.289,50	29.861.168,00	1.344.387.193,00
2016.	573.351.328,80	375.299.436,50	34.144.859,00	1.661.656.854,00
2017.	573.702.299,40	391.903.270,00	22.363.100,00	1.731.484.660,00
2018.	615.765.093,00	393.973.820,50	32.603.689,00	1.948.000.963,00

Izvor: izračun autora

Nastavljajući se na prethodno, efektivne porezne stope na razini područja djelatnosti određene korištenjem prethodno izloženih varijabli (bruto dobit i porez na dobit) korištene su kao input hijerarhijske klaster analize primjenom iste metode kao i kod klasteriranja zemalja (euklidska udaljenost i Ward metoda). Cilj je bio odrediti koja područja djelatnosti kroz analizirano razdoblje imaju slično opterećenje porezom na dobit.

4. REZULTATI

Kratka analiza nominalnog opterećenja porezom na dobit (Prilog 1) pokazuje da u promatranom razdoblju od 2008. do 2017. godine najnižu stopu poreza na dobit primjenjuje

Bugarska (10%). Za razliku od Bugarske, Francuska u promatranom razdoblju prednjači visinom stope poreza na dobit u odnosu na ostale odabrane zemlje. U 2017. godini ona je dosegla svoj maksimum u razdoblju 2008. – 2017. te je iznosila visokih 44,4%. U Republici Hrvatskoj se u razdoblju do 2008. do 2016. godine koristila proporcionalna porezna stopa poreza na dobit od 20%, koja je u 2017. godini smanjena na 18%⁷. Nominalno porezno opterećenje porezom na dobit Republike Hrvatske nalazi se kontinuirano ispod prosjeka odabranih zemalja. U analiziranoj distribuciji Hrvatska se nalazi u 50% zemalja čija je zakonska stopa poreza na dobit niža od medijalne zakonske stope poreza na dobit. Iako nije predmet analize, ovdje valja spomenuti kako niz zemalja kroz promatrano razdoblje smanjuje zakonske stope poreza na dobit, što upućuje na rast porezne konkurencije.

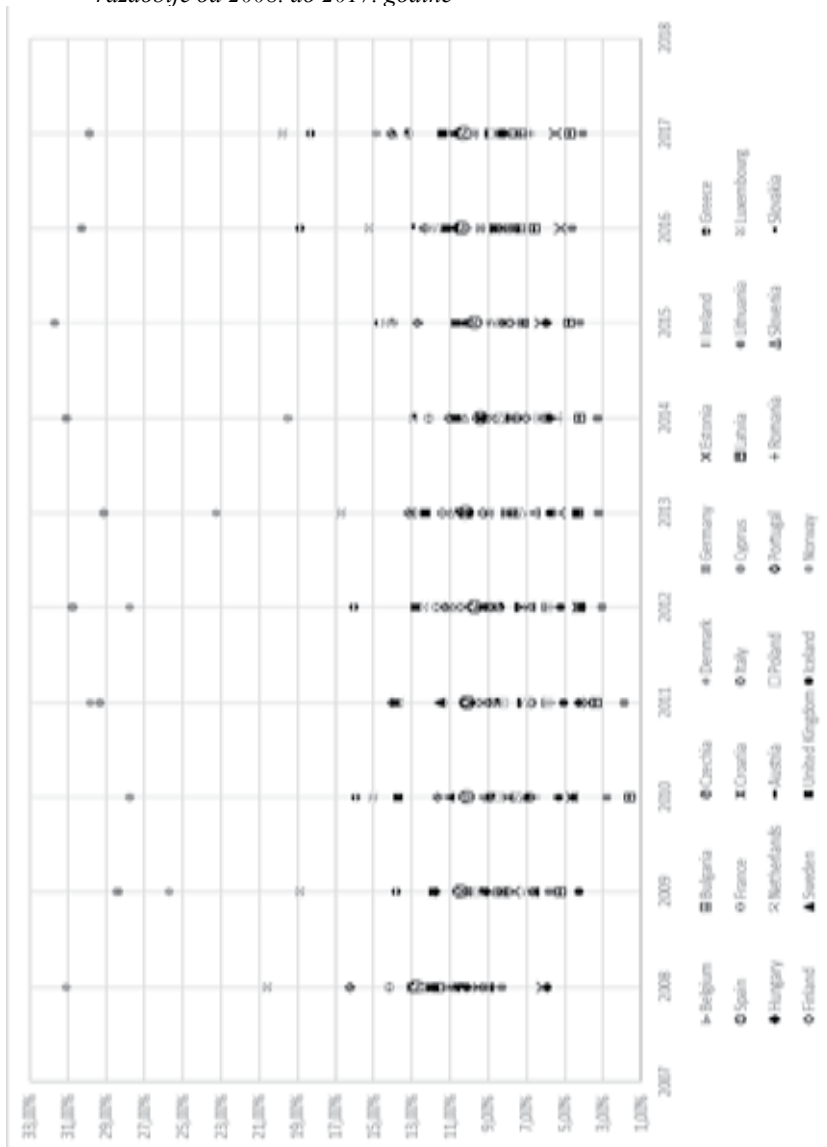
4.1. REZULTATI MAKROEFEKTIVNIH POREZNIH STOPA ODABRANIH ZEMALJA

Grafikon 2 prikazuje visinu i kretanje *ex post* makroefektivnih poreznih stopa odabranih zemalja za razdoblje od 2008. do 2017. godine (više detalja vidi u Prilogu 2). Analiza makroefektivnih poreznih stopa pokazuje da se od 29 odabranih zemalja čak njih 18 nalazi ispod analiziranog prosjeka (uključujući i Republiku Hrvatsku). Prosječna makroefektivna porezna stopa kreće se oko 10%. Zemlje s najmanjim makroefektivnim poreznim opterećenjem su Island, Latvija i Litva, dok se maksimalnim u kontinuumu ističe Cipar s prosječnom stopom od 30,49%.

Makroefektivne porezne stope odabranih zemalja korištene su kao input za klaster analizu. Rezultat klasteriranja prikazan je u obliku dendograma na Slici 2. Hijerarhijska analiza dopušta istraživačku slobodu u procjeni broja i veličine klastera. Dendogramom na Slici 2 prikazana su tri klastera. Prvi klaster čine Cipar i Norveška. Zemlje iz prvog klastera u razdoblju od 2008. do 2017. godine imaju najviše makroefektivne porezne stope, koje se kontinuirano nalaze iznad prosjeka. Drugi klaster čine Luksemburg, Grčka, Portugal, Velika Britanija, Slovačka, Francuska, Belgija, Danska, Švedska, Češka i Italija. Makroefektivne porezne stope zemalja iz drugog klastera uglavnom se kreću oko aritmetičke sredine. Treći klaster obuhvaća preostale zemlje. Prema danim rezultatima, u užem klasteru, Republika Hrvatska je najbližnja Njemačkoj i Austriji. Prosječna makroefektivna porezna stopa Republike Hrvatske iznosi 8,02%, Austrije 7,96%, a Njemačke 8,59%. Međutim treći klaster osim spomenutih zemalja uključuje i Nizozemsku, Španjolsku, Rumunjsku, Finsku, Poljsku, Sloveniju, Bugarsku, Island, Mađarsku, Irsku, Estoniju, Latviju i Litvu. Osnovna je karakteristika zemalja iz trećeg klastera to što se njihove makroefektivne porezne stope kontinuirano kreću ispod prosjeka makroefektivnih poreznih stopa odabranih zemalja.

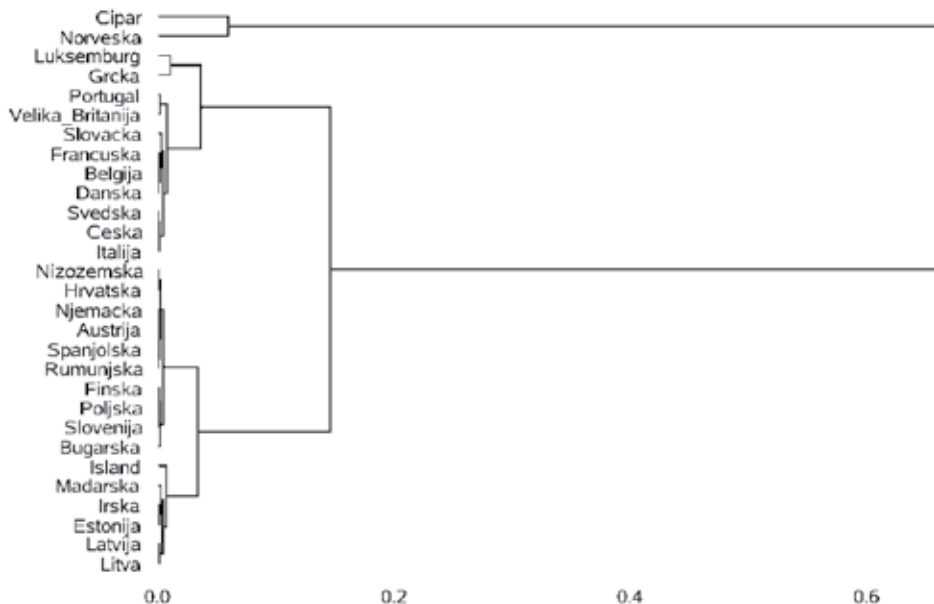
⁷ Riječ je o najvišoj stopi poreza na dobit. Poreznom reformom koja je stupila na snagu 1. 1. 2017. godine uvedeno je smanjenje stope poreza na dobit sukladno kojem poduzeća koja u poreznom razdoblju ostvaruju prihod do 3 milijuna kuna plaćaju porez na dobit po stopi od 12%, dok poduzeća koja u istom razdoblju ostvaruju prihod veći od 3 milijuna kuna plaćaju porez na dobit po stopi od 18% (Zrinušić i Vuračić Kudeljčan, 2006).

Grafikon 2. *Visina i kretanje ex post makroefektivnih poreznih stopa odabranih zemalja za razdoblje od 2008. do 2017. godine*

Izvor: izrada autora.

Slika 2. Dendrogram odabranih zemalja (kriterij analize: makro-efektivne porezne stope)

Izvor: izrada autora

4.2. REZULTATI MAKROEFEKTIVNIH POREZNIH STOPA REPUBLIKE HRVATSKE I ODABRANIH PODRUČJA DJELATNOSTI HRVATSKOGA GOSPODARSTVA

U Prilogu 3 prikazan su je veličina i kretanje makroefektivne porezne stope Republike Hrvatske izračunati kao udio poreza na dobit u dobiti prije poreza za sva poduzeća koja su ostvarivala pozitivnu bruto dobit. Usporede li se zakonska stopa i efektivna stopa poreza na dobit ukupnoga gospodarstva, može se zaključiti da poduzeća u Republici Hrvatskoj kontinuirano plaćaju niži porez na dobit nego što je zakonski propisano. Broj poduzeća koja su ostvarivala pozitivnu bruto dobit se u 2018. u odnosu na 2008. na razini Hrvatske povećao za 42,14%. U istom razdoblju obveza poreza na dobit se povećala za 3,03%, a dobit prije poreza za 28,37%. Sporiji postotni rast poreza na dobit u odnosu na rast bruto dobiti doveo je i do smanjenja makroefektivne stope poreza za 3,43 postotna poena u promatranom razdoblju.

Rezultati efektivnog poreznog opterećenja porezom na dobit za područja A (Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo), B (Rudarstvo i vadenje), C (Prerađivačka industrija), D (Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija), E (Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša), F (Građevinarstvo), G (Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala), H (Prijevoz i skladištenje), I (Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane) i J (Informacije i komunikacije) prema NKD-u (2007) prikazani su Grafikonom 4 (za više detalja vidi Prilog 3.). Usporedba zakonske stope poreza na dobit (na Grafikonu 4 označene sa Z) i efektivnih poreznih stopa odabranih djelatnosti⁸ navodi na zaključak kako su poduzeća u odabranim djelatnostima kontinuirano opterećena stopom nižom od nominalne. Ni jedna od

⁸ Objašnjenje korištene metode vidi u poglavlju 3. Metode i podaci.

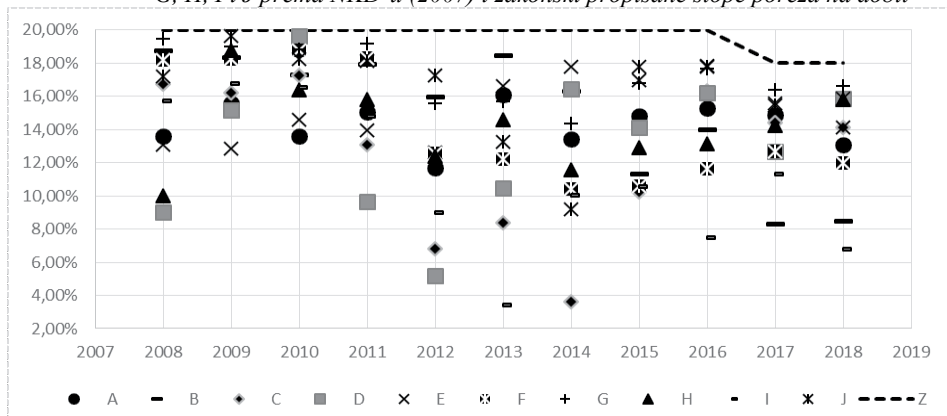
analiziranih djelatnosti nema efektivnu poreznu stopu višu od zakonski propisane. Do razlika između zakonskog i stvarnog opterećenja porezom na dobit dolazi zbog primjene olakšica, oslobođenja i poticaja unutar poreznog sustava, iako koncept neutralnosti sustava oporezivanja dobiti zahtijeva suprotno (Šimurina et al., 2018). Promjena u zakonskoj regulativi 2017. godine kada je stopa poreza na dobit smanjena sa 20% na 18% odnosno 12% rezultirala je daljnjim smanjenjem stvarnog poreznog opterećenja.

Grafikon 3. Kretanje makroefektivne porezne stope hrvatskoga gospodarstva i zakonske stope poreza na dobit

Izvor: izrada autora

Grafikon 4. Visina i kretanje makroefektivnih poreznih stopa za područja A, B, C, D, E, F, G, H, I i J prema NKD-u (2007) i zakonski propisane stope poreza na dobit

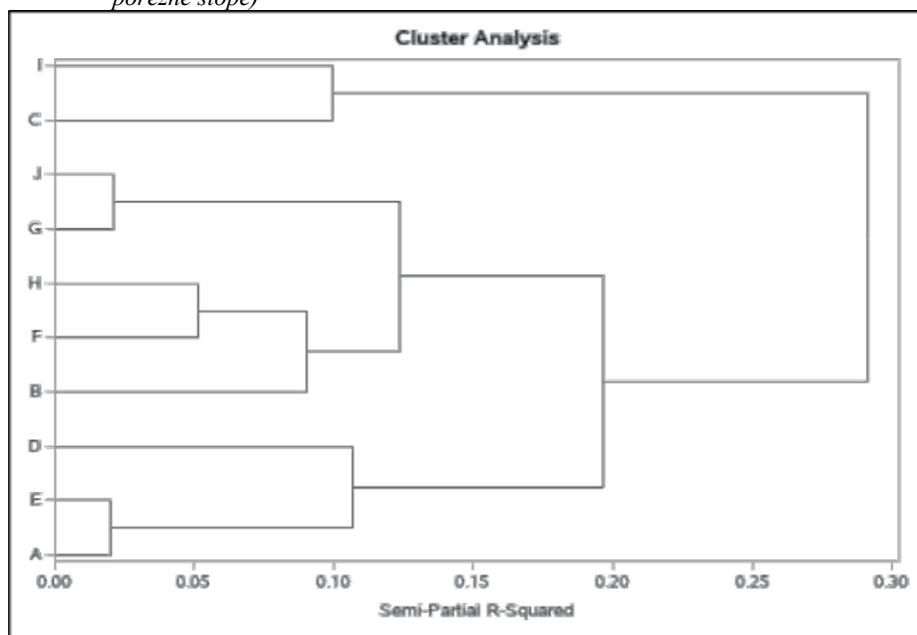
Izvor: izrada autora

Područje G (Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala) je u odnosu na ostala područja najviše opterećeno porezom na dobit te se kontinuirano nalazi u skupini iznadprosječnog efektivnog opterećenja. Uz područje G valja istaknuti i područje J (Informacije i komunikacije), koje također pripada skupini iznadprosječnog efektivnog poreznog opterećenja, uz iznimku 2014. godine. U skupinu ispodprosječnog efektivnog poreznog opterećenja, uz iznimku 2008. godine, može se uvrstiti područje I (djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane).

Područje A (Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo) u razdoblju od 2008. do 2018. godine u prosjeku je porezom na dobit opterećeno 14,28%. Poduzeća koja su ostvarivala pozitivnu bruto dobit iz područja A u istom su razdoblju povećala bruto dobit za 87,32%, te obvezu poreza na dobit za 80,10%, a broj poduzeća koja su ostvarivala pozitivnu bruto dobit povećao se za 62,02%. Područje B (Rudarstvo i vađenje) prosječno je porezom na dobit opterećeno 14,98%. To područje djelatnosti u promatranom razdoblju bilježi značajno smanjenje efektivnog poreznog opterećenja, i to za čak 10,28 postotnih poena. Specifično, u 2008. godini efektivna porezna stopa iznosila je 18,70%, a u 2018. godini 8,43%. Takvo smanjenje poreznog opterećenja argumentirano je smanjenjem broja poduzeća koja su ostvarivala pozitivnu bruto dobit za 13,29%, smanjenjem ostvarene bruto dobiti za 70,45% te smanjenjem obveze poreza na dobit za 90,29%. Respektirajući prethodno, ukupno smanjenje efektivne porezne stope rezultat je postotno većeg smanjenja obveze poreza na dobit u odnosu na postotno smanjenje bruto dobiti predmetnog područja djelatnosti. Prosječna efektivna porezna stopa Prerađivačke industrije (područje C) iznosila je 12,48%, te se u promatranom razdoblju broj poduzeća s ostvarenom pozitivnom dobiti prije poreza povećao za 28,23%. U 2018. godini u odnosu na 2008. godinu dobit prije poreza povećala se za 33,45% što je popraćeno povećanjem obveze poreza na dobit od 12,22%. Godine 2014. efektivna porezna stopa za Prerađivačku industriju iznosila je niskih 3,65%. Naime, u 2014. godini u odnosu na 2008. obveza poreza na dobit smanjena je za 78,18%, dok je bruto dobit povećana za 0,26%. Navedene promjene rezultirale su niskom efektivnom stopom poreza na dobit. U Djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (područje D) prosječno efektivno opterećenje porezom na dobiti u promatranom je razdoblju iznosilo 13,14%. Ova djelatnost bilježi rast u efektivnom poreznom opterećenju u 2018. godini u odnosu na 2008. za 6,84 postotna poena. U istom razdoblju zabilježen je rast broja poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit za 432,43% (320 poduzeća), rast pozitivne bruto dobiti za 656,30% te povećanje obveze poreza na dobit za 122,79%. U Djelatnosti opskrbe vodom; uklanjanja otpadnih voda, gospodarenja otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (područje E) prosječna efektivna stopa poreza na dobit iznosila je 15,10%. Rast dobiti prije poreza od 84,90% bio je popraćen rastom obveze poreza na dobit od 99,67% te rastom broja poduzeća s ostvarenom pozitivnom bruto dobiti od 71,47%. U Građevinarstvu (područje F) prosječna efektivna porezna stopa za razdoblje razmatranja iznosi 14,14%. U 2008. godini efektivna stopa poreza na dobit za područje građevinarstva iznosila je 18,19%, da bi u 2018. iznosila 11,97%. Ova djelatnost bilježi rast broja poduzeća s ostvarenom pozitivnom bruto dobiti od 28,44%, uz simultani rast bruto dobiti za 21,63% te pad obveza poreza na dobit za 19,44%. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (područje G) područje je djelatnosti s najvećim opterećenjem porezom na dobit među odabranim područjima djelatnosti, s prosječnom efektivnom stopom od 17,24%. Područje trgovine u promatranom razdoblju jedino bilježi smanjenje broja poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit, konkretno za 0,34%. Suprotno tome, bruto dobit je u razdoblju povećana za 22,52%, a obveza poreza na dobit za 4,82%. Prosječna efektivna porezna stopa područja H (Prijevoz i skladištenje) iznosi 14,15%. U 2018. godini u odnosu na 2008. u promatranom je području djelatnosti broj poduzeća s ostvarenom pozitivnom bruto dobiti porastao za 54,18%, dok je rast bruto dobiti i obveze poreza na dobit iznosio 3,82% odnosno 63,53%. Oprečno području trgovine, sa stopom od 11,17% Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (područje I) bilježi prosječno najniže efektivno opterećenje porezom na dobit među analiziranim područjima djelatnostima. Kroz promatrano razdoblje efektivna porezna stopa ovog područja djelatnosti smanjena je za 8,94 postotna poena, dok se bruto dobit povećala za 387,14%, a obveza poreza na dobit za 111,07%. Prosječna efektivna stopa poreza na dobit područja djelatnosti Informacije i komunikacije (područje J) iznosi 16,35%. Broj poduzeća s pozitivnom bruto dobiti u predmetnom području djelatnosti u 2018. u odnosu na 2008. godinu

porastao je za 83,19%. Unatoč rastu broja poduzeća s pozitivnom bruto dobiti, uz područje djelatnosti Rudarstvo i vađenje, područje djelatnosti Informacije i komunikacije jedino bilježi smanjenje ostvarene bruto dobiti (za 30,85%) te smanjenje obveze poreza na dobit (za 36,01%). Smanjenje porezne obveze područja nije značajno utjecalo na smanjenje stvarnog poreznog opterećenja jer je područje J i dalje nakon trgovine, u odnosu na ostala analizirana područja djelatnosti, među najviše porezno opterećenima.

Slika 2. Dendrogram odabranih područja djelatnosti (kriterij analize: makroefektivne porezne stope)

Izvor: izrada autora

Efektivne porezne stope odabranih područja djelatnosti korištene su kao input hijerarhijske klaster analize. Njen rezultat prikazan je u obliku dendograma na Slici 3. Provedbom analize formirana su četiri klastera. S obzirom na kretanje efektivnih stopa poreza na dobit, područje Prerađivačke industrije (područje C) i Djelatnost pružanja smještaja i usluživanja hrane i pića (područje I) čine prvi klaster. U prvi klaster uvrštena su područja djelatnosti s prosječno najnižim efektivnim poreznim opterećenjem. Drugi klaster čine područje djelatnosti Informacije i komunikacije (područje J) i Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (područje G), odnosno područja s najvišim prosječnim efektivnim poreznim opterećenjem. Treći klaster čine područja Prijevoz i skladištenje (područje H), Građevinarstvo (područje F) i Rudarstvo i vađenje (područje B). Efektivne stope poreza na dobit tih područja djelatnosti kreću se uglavnom oko prosjeka analiziranih područja djelatnosti. Zadnji, četvrti klaster čine Djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (područje D), područje Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (područje A) i Djelatnost opskrbe vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša (područje E). Područja djelatnosti iz četvrtog klastera karakterizira prelazak iz kategorije ispodprosječnog efektivnog poreznog opterećenja u kategoriju iznadprosječnog efektivnog poreznog opterećenja u nekoj od godina promatranog razdoblja.

5. ZAKLJUČAK

Analiza nominalnih poreznih stopa 29 odabranih zemalja pokazuje da je stopa poreza na dobit koju primjenjuje Republika Hrvatska među nižim stopama te je kontinuirano ispod prosjeka stopa odabranih zemalja. *Ex post* makroefektivne porezne stope izračunate kao udio poreza na dobit u bruto operativnom višku i mješovitom dohotku za sektor nefinancijskih poduzeća također pokazuju da Republika Hrvatska u odnosu na druge analizirane zemlje ima ispodprosječno porezno opterećenje porezom na dobit. Hijerarhijska klaster analiza primjenom euklidske mjere i Ward metode ukazala je da je Republika Hrvatska s obzirom na visinu i kretanje makroefektivnih poreznih stopa najbližija Njemačkoj i Austriji. Efektivna stopa poreza na dobit na razini Republike Hrvatske izračunata kao udio poreza na dobit u bruto dobiti pokazuje da financijska i nefinancijska poduzeća koja su ostvarila pozitivnu bruto dobit u praksi plaćaju manje poreza na dobit nego što je propisano zakonskom poreznom stopom. Isti zaključak izvodi se iz analize po pojedinim područjima djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Efektivne stope poreza na dobit promatranih područja djelatnosti također su niže od nominalnih. Hijerarhijska klaster analiza pokazala je da su područje djelatnosti Prerađivačke industrije (područje C) i Djelatnosti pružanja smještaja i usluživanja hrane i pića (područje I) najmanje opterećene porezom na dobit, dok su područje Trgovine na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (područje G) te područje Informacije i komunikacije (područje J) njome najviše opterećene.

Rezultati provedenog istraživanja u skladu su s rezultatima istraživanja koja su proveli Kukić (2006) i Ekonomski institut (2006), što navodi na zaključak da je efektivno opterećenje porezom na dobit hrvatskih poduzeća relativno nisko u usporedbi s odabranim zemljama.

Radi kvalitetnije analize i konkretnijih rezultata potrebno je provesti analizu i za ostala područja djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Štoviše, provedbom analize na razini odjeljaka NKD-a (2007), a ne samo na razini područja, dobio bi se detaljniji i konkretniji uvid u specifičnosti pojedinog područja djelatnosti, a posebice u kontekstu porezno najopterećenijih odnosno povlaštenih poduzetnika. Takva analiza može potaknuti i usmjeriti donositelje političkih odluka na oblikovanje poreznih poticaja i olakšica usmjerenih prema područjima od strateške važnosti za Republiku Hrvatsku. Preporuka je u budućim istraživanjima koristiti i druge mjere efektivnih poreznih stopa te ih usporediti s rezultatima ove analize.

LITERATURA

1. Adamczyk, A. (2012). The effective level of corporate income tax in the european countries. *International Journal of Economics and Finance Studies*, 4(1), 31-39.
2. Bahovec, V., Škrinjarić, T. (2013). Mogućnosti optimizacije portfelja na Zagrebačkoj burzi uz pomoć odabranih metoda multivarijatne analize. *Ekonomski pregled*, 64(1), 3-29.
3. Bansadja, B. K. (2011). An investigation of the determinants of the variability in corporate effective tax rates for companies listed at the Nairobi Stock Exchange. *A management research project submitted in partial fulfilment for the award of the degree of master of business administration*. School of business, University of Nairobi.
4. Bartoli-Kos, T. (2013). Usporedni porezni sustavi s motrišta oporezivanja dobiti trgovačkih društava na području Europske unije. *Porezni vjesnik 7/2013*, Dostupno na <https://www.ijf.hr/upload/files/file/PV/2013/7-8/kos.pdf>.
5. Callihan, D. S. (1994). Corporate effective tax rates: A synthesis of the literature. *Journal of Accounting Literature*, 13, 1.

6. Cao, J. (2012). Empirical evidence on explicit and implicit corporate tax burdens for public listed companies in the People's Republic of China. *Doctoral dissertation*. University of Exeter.
7. Devereux, M. P., Griffith, R. (2003). Evaluating Tax Policy for Location Decisions. *International Tax and Public Finance*, 10, str. 107 – 126.
8. Dražić Lutilsky, I., Dragija, M., Primorac, M., Šimović, H. (2015). *Računovodstvo poreza*. Sveučilište u Zagrebu.
9. Dražić-Lutinsky, I., Bernat, A. (2016). Utjecaj poreznih olakšica, oslobođenja i poticaja u sustavu oporezivanja dobiti na poslovanje trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj. *Ekonomija/Economics*, 22(2), 245-264.
10. Ekonomski institut (2006). Efektivno porezno opterećenje trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Ekonomski institut.
11. Europska komisija (2019). *Dana on taxation, Indicators: Statutory tax rates*, Dostupno na https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2019_statutory_rates.xlsx.
12. Eurostat (2017). *Glossary: Gross operating surplus (GOS) – NA*. Dostupno na https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/dana.php/Glossary:Gross_operating_surplus_%28GOS%29_-_NA.
13. Eurostat (2019). *Glossary: Non-financial corporations sector*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Non-financial_corporations_sector.
14. Fernández-Rodríguez, E., Martínez-Arias, A. (2012). Do Business Characteristics Determine an Effective Tax Rate? Evidence for Listed Companies in China and the United States. *Chinese Economy*, 45(6), 60-83.
15. Harris, M. N., Feeny, S. (2003). Habit persistence in effective tax rates. *Applied Economics*, 35(8), 951-958.
16. Jacobs, O., Spengel, C. (1999). *The effective average tax burden in the European Union and the USA: a computer-based calculation and comparison with the model of the European tax analyzer*.
17. Jelčić, B. (2001). *Javne financije*. Ekonomsko-pravna biblioteka.
18. Kesner-Škreb, M. (1997). Stope poreza na dohodak. *Financijska praksa*, 20(4), 583-585.
19. Kostal, T. (1999). Zur Messung der Steuerbelastung von Unternehmen, Ansätze unter besonderer Berücksichtigung der österreichischen Volkswirtschaftlichen Gesamtrechnungen. *Austrian Journal of Statistics*, 29(1), 17-36.
20. Kukić, N. (2006). Efektivno porezno opterećenje trgovačkih društva u RH. Magistarski rad. Zagreb: Ekonomski fakultet.
21. Liu, X., Cao, S. (2007). Determinants of corporate effective tax rates: evidence from listed companies in China. *Chinese economy*, 40(6), 49-67.
22. Lynch, H. J. J. (1993). Effective corporate income tax rates and their relationship to corporate attributes: A multidefinitonal, multiperiod view. Doctoral dissertation, Texas A&M University.
23. Moreno-Rojas, J., González-Rodríguez, M. R., Martín-Samper, R. C. (2017). Determinants of the effective tax rate in the tourism sector, A dynamic Panel Dana Model. *Tourism & Management Studies*, 13(3), 31-38.
24. Nodède, G. (2001). Computing effective corporate tax rates: comparisons and results, Dostupno na file:///D:/hard%20disk/Doktorski/Determinante%20utjecaja%20na%20efektivno%20porezno%20opterećenje/Computing%20effective%20corporate%20tax%20rates_comparison%20and%20results.pdf.

25. Nicodème, G. (2008). Corporate income tax and economic distortions, *Taxation Papers, European Commission*, Dostupno na <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/26522/1/589389556.PDF>
26. Ott, K. (Ed.), (1999). *Porezni leksikon s višejezičnim rječnikom: engleski, hrvatski, francuski, njemački, španjolski*, Institut za javne financije.
27. Overesch, M. (2005). The effective tax burden of companies in Europe. *CESifo DICE Report*, 3(4), 56-63.
28. Richardson, G., Lanis, R. (2007). Determinants of the variability in corporate effective tax rates and tax reform: Evidence from australia. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26(6), 689-704.
29. Roller, D. (2009). *Fiskalni sustavi i oporezivanje poduzeća*, RriF, Zagreb.
30. Šimović, H. (2008). Porezni poticaji za izgradnju konkurentnosti. *EFZG working paper series*, (03), 1-19.
31. Šimović, H. (2009). Effective Corporate Income Tax Burden in Croatia. *EFZG working paper series*, (02), 1-14.
32. Šimović, H., Deskar Škrbić, M. (2010). Efektivno opterećenje porezom na dohodak: ima li samostalna djelatnost povlašten status u sustavu poreza na dohodak?. *EFZG working paper series*, (04), 1-14.
33. Šimurina, N., Buegler, T. (2012). Specifičnost sustava oporezivanja dobiti poduzeća u Hrvatskoj i njihov utjecaj na poreznu konkurentnost. *Zborniku radova s konferencije: Skrivena javna potrošnja–Sadašnjost i budućnost poreznih izdataka*, 91-104.
34. Šimurina, N., Lutilsky, I. D., Barbić, D., Kostić, M. D. (2018). *Osnove porezne pismenosti*. Narodne novine.
35. Zimmerman, J. L. (1983). Taxes and firm size. *Journal of Accounting and Economics*, 5(1), 119-149.
36. Zrinišić, Z., Vuraić Kudeljčan, M. (2016). Porezna reforma. *Porezni vjesnik*, 12, 26-43.

Prilog 1. Visina i kretanje zakonski stopa poreza na dobit odabranih zemalja u razdoblju od 2008. do 2017. godine (izraženo u %)

Zemlja / Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Prosjek
Belgija	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0
Bugarska	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Češka	21,0	20,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,3
Danska	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	24,5	23,5	22,0	22,0	24,2
Njemačka	29,4	29,4	29,5	29,6	29,6	29,6	29,7	29,8	29,8	29,9	29,6
Estonija	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	20,0	20,0	20,0	20,7
Irska	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Grčka	35,0	35,0	24,0	20,0	20,0	26,0	26,0	29,0	29,0	29,0	27,3
Španjolska	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	28,0	25,0	25,0	28,8
Francuska	34,4	34,4	34,4	36,1	36,1	38,0	38,0	38,0	34,4	44,4	36,8
Hrvatska	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	18,0	19,8
Italija	31,4	31,4	31,4	31,4	31,3	31,3	31,3	31,3	31,3	27,8	31,0
Cipar	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	11,3
Latvija	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Litva	15,0	20,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,5
Luksemburg	29,6	28,6	28,6	28,8	28,8	29,2	29,2	29,2	29,2	27,1	28,8
Mađarska	21,3	21,3	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	10,8	19,8
Nizozemska	25,5	25,5	25,5	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,2
Austrija	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Poljska	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0
Portugal	26,5	26,5	29,0	29,0	31,5	31,5	31,5	29,5	29,5	29,5	29,4
Rumunjska	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0
Slovenija	22,0	21,0	20,0	20,0	18,0	17,0	17,0	17,0	17,0	19,0	18,8
Slovačka	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	23,0	22,0	22,0	22,0	21,0	20,5
Finska	26,0	26,0	26,0	26,0	24,5	24,5	20,0	20,0	20,0	20,0	23,3
Švedska	28,0	26,3	26,3	26,3	26,3	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0	24,3
Ujedinjeno Kraljevstvo	28,0	28,0	28,0	26,0	24,0	23,0	21,0	20,0	20,0	19,0	23,7
Island	15,0	15,0	18,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	18,8
Norveška	28,0	28,0	28,0	28,0	28,0	28,0	27,0	27,0	25,0	24,0	27,1
Prosjek	23,2	23,2	22,8	22,7	22,6	22,9	22,5	22,4	22,1	21,8	
Medijan	25,0	25,0	24,0	21,0	21,0	23,0	21,0	20,6	20,6	20,0	

Izvor: Europska komisija (2019)

Prilog 2. Makroefektivne porezne stope odabranih zemalja za razdoblje od 2008. do 2017. godine (izraženo u %)

Zemlja / Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Prosjek
Litva	8,29	5,79	2,80	1,91	3,07	3,24	3,29	4,21	4,61	4,04	4,13
Latvija	11,63	5,22	1,56	3,37	4,23	4,31	4,19	4,78	6,58	4,73	5,06
Estonija	6,17	7,68	4,61	3,75	4,32	5,31	5,51	6,27	5,25	5,51	5,44
Irska	8,67	6,64	6,54	5,74	5,71	5,54	5,40	4,34	4,66	4,63	5,79
Island	5,89	4,27	5,36	5,09	5,26	5,73	10,62	*			6,03
Mađarska	10,13	9,12	4,59	4,28	4,14	4,35	5,76	5,93	8,62	8,17	6,51
Bugarska	12,97	8,44	7,53	5,91	5,88	7,54	8,31	7,19	7,35	7,30	7,84
Rumunjska	9,12	6,61	6,99	8,35	8,72	7,85	7,60	8,97	8,11	6,81	7,91
Austrija	8,78	6,42	7,01	7,41	7,58	8,24	7,97	8,27	8,84	9,10	7,96
Hrvatska	9,57	8,19	7,98	7,14	7,24	*					8,02
Španjolska	10,82	8,05	6,86	6,78	8,43	7,74	7,55	8,35	7,92	7,75	8,02
Slovenija	11,97	10,19	9,26	9,13	6,84	6,59	6,16	7,18	7,76	8,37	8,35
Njemačka	9,02	6,56	7,00	8,81	9,25	8,93	8,79	8,37	9,42	9,77	8,59
Nizozemska	10,75	7,00	7,43	7,13	6,87	7,23	8,33	8,84	11,66	11,07	8,63
Poljska	12,41	9,52	8,60	8,25	8,68	7,97	6,32	8,00	8,18	8,76	8,67
Finska	11,94	6,66	8,91	10,16	8,90	9,32	7,05	7,85	8,45	8,33	8,76
Italija	12,43	10,56	10,25	9,53	10,45	11,40	9,64	8,65	8,53	8,43	9,99
Danska	11,23	8,68	8,88	8,96	10,55	11,19	10,56	9,85	10,06	11,54	10,15
Prosjek	12,77	10,06	9,77	9,79	9,91	10,07	9,72	10,03	10,50	10,90	10,35
Češka	12,80	10,48	10,20	10,15	9,75	10,25	9,47	9,79	10,42	10,36	10,37
Švedska	10,76	9,31	11,06	11,55	9,38	10,14	9,47	10,35	10,87	10,85	10,37
Belgija	11,84	8,61	9,06	10,17	10,92	10,98	10,31	10,54	11,56	13,97	10,80
Slovačka	10,32	9,34	8,76	8,52	8,33	10,63	12,87	14,06	12,91	13,26	10,90
Francuska	14,22	8,08	10,17	11,35	11,72	12,84	12,13	10,72	11,56	13,17	11,60
Ujedinjeno Kraljevstvo	12,02	11,86	13,75	13,89	12,78	12,27	10,72	10,69	11,20	11,40	12,06
Portugal	16,24	11,78	11,67	14,05	11,27	13,18	11,08	12,73	12,33	14,11	12,84
Grčka	12,12	13,82	15,96	9,73	16,03	10,21	9,63	14,72	18,87	18,34	13,94
Luksemburg	20,60	18,87	15,03	13,70	12,39	16,72	12,90	14,40	15,22	19,77	15,96
Norveška	31,10	25,72	27,78	29,87	27,78	23,26	19,52	13,96	12,18	14,88	22,61
Cipar	36,45	28,40	27,79	29,35	30,78	29,15	31,09	31,71	30,31	29,90	30,49

Izvor: izrada autora

* Nema podataka

Prilog 3. *Visina i kretanje makroefektivnih poreznih stopa hrvatskog gospodarstva, odabranih djelatnosti Republike Hrvatske i zakonske stope poreza na dobit*

Područje / Godina	ETRI = porez na dobit / dobit prije oporezivanja										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	13,60%	15,58%	13,58%	15,05%	11,68%	16,13%	13,45%	14,80%	15,32%	14,86%	13,07%
B Rudarstvo i vađenje	18,70%	18,31%	17,29%	17,89%	15,94%	18,41%	16,26%	11,30%	13,96%	8,25%	8,43%
C Prerađivačka industrija	16,77%	16,24%	17,26%	13,10%	6,80%	8,36%	3,65%	10,25%	16,31%	14,42%	14,10%
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	9,05%	15,15%	19,66%	9,69%	5,20%	10,47%	16,43%	14,13%	16,23%	12,68%	15,88%
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarjenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	13,08%	12,88%	14,59%	13,95%	12,61%	16,61%	17,80%	17,00%	17,85%	15,56%	14,12%
F Građevinarstvo	18,19%	18,24%	18,77%	18,32%	12,54%	12,19%	10,44%	10,59%	11,64%	12,66%	11,97%
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	19,46%	19,01%	18,81%	19,18%	15,55%	15,70%	14,38%	16,79%	17,69%	16,40%	16,65%
H Prijevoz i skladištenje	10,02%	18,80%	16,42%	15,81%	12,41%	14,58%	11,56%	12,93%	13,14%	14,22%	15,79%
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	15,77%	16,82%	16,57%	14,85%	9,01%	3,47%	10,09%	10,59%	7,53%	11,36%	6,83%
J Informacije i komunikacije	17,19%	19,67%	18,26%	18,15%	17,28%	13,27%	9,17%	17,77%	17,76%	15,46%	15,90%
U Ukupno gospodarstvo Hrvatske	17,36%	17,74%	17,61%	15,51%	11,26%	12,42%	10,84%	14,29%	15,64%	14,44%	13,93%
Z Zakonska stopa poreza na dobit	20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	18%*	18%*

*Napomena: Riječ je o najvišoj graničnoj stopi poreza na dobit

Izvor: izračun autora